

Suomen kestävän
kehityksen toimikunta

Finlands kommission
för hållbar utveckling

Finnish National Commission
on Sustainable Development

Kestävän kehityksen toimikunnan kokous

Aika: 4.3.2024 klo 14.00–15.30

Paikka: Pikkuparlamentin auditorio, Arkadiankatu 3

Kokouksen teemat: Kestävän kehityksen toimikunnan järjestäytyminen kaudelle 2024–2027 ja yhdenvertaisuus

1. Kokouksen avaus

Toimikunnan puheenjohtaja, pääministeri Petteri Orpo avasi toimikunnan kokouksen klo 14.04, ja käynnisti kestävän kehityksen toimikunnan uuden toimikauden. Toimikunnassa päästään tekemään työtä, jonka tavoitteena on turvata hyvän elämän mahdollisuudet niin nykyisille kuin tuleville sukupolville ja joka on tavoitteellista ja tärkeää niin kansallisesti kuin maailmanlaajuisesti.

Kestävän kehityksen haasteet eivät ratkea ilman kansainvälistä yhteistyötä. Toimikunnan tehtävänä on vauhdittaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n toimeenpanoa ja seurata ja arvioida sen toteutumista Suomessa. Tähän työhön osallistuu myös omasta näkökulmastaan eduskunnan tulevaisuusvaliokunta. Epävarma maailmantilanne ja erilaiset kriisit hidastavat osaltaan työn etenemistä ja sitä tärkeämpää on työ näiden tavoitteiden edistämiseksi. Kotimaassa koko yhteiskunnan voimin tehtävä kestävän kehityksen työ on ollut ja tulee olemaan jatkossakin keskeinen osa Suomen kansainvälisten sitoumusten toimeenpanoa. Tämän toimikunnan yhtenä tehtävä on huolehtia, että kansainväliset tavoitteet sisällytetään kansalliseen politiikkaan.

Puheenjohtaja korosti hallitusohjelman rakentuvan ajatukselle vahvasta ja välittävästä Suomesta, joka on kestävä niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin ekologisesti. Vaikka vahvaakin debattia käydään, niin kolmeen kestävyiden elementtiin on silti laajapohjaista sitoutumista. Taloudellisen kestävyiden vaaliminen on ensiarvoista, jotta suomalainen hyvinvointiyhteiskunta pystytään turvaamaan. Laadukas koulutus on yksi keskeinen väline eriarvoisuuden vähentämiseksi. Myös investoinnit TKI-sektorille vahvistavat tulevaisuuden rakentamista. Kestävä ura edellyttää talouden kasvua. Tällä hetkellä tarvitaan vahvaa vihreää siirtymää, jossa talouden kasvu ja päästöjen vähentäminen ovat mahdollisia yhtä aikaa. Energiaturros antaa tähän vielä aiempaa paremmat lähtökohdat. Suomi voi olla suunnannäyttävä kestävässä ja vihreässä siirtymässä tukevissa ratkaisuissa.

Suomen lähtökohtana on, että yhdessä Eurooppana voidaan tehdä entistä enemmän kestävä kehityksen eteen. Yksi Suomen avaintavoitteista tulevan EU-komission agendalle on puhtaan siirtymän sekä biotalouden ja kiertotalouden edistäminen. Vaikuttamistyö tavoitteen nostamiseksi on käynnissä ja toimikuntana sekä sen jäsenenä voidaan vaikuttaa näiden vaikuttamistavoitteiden edistämiseen yhdessä. Ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla hallituksen tavoitteena on myös vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja torjua luontokatoa. Ilmasto- ja luontopolitiikan kysymykset ovat niin merkittäviä ja poikkihallinnollisia, että niitä on tärkeää käsitellä useilla foorumeilla. Näin mahdollistamme myös laajempaa yhteiskunnallista keskustelua teemoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Työ kestävä kehityksen eteen on pitkäjänteistä ja jatkuu yli hallituskausien. Kestävä kehityksen visio luotiin kaudella 2016–2019. Strategia valmistui kaudella 2020–2023, ja nyt laadimme sille toimenpidesuunnitelman, jossa päästään tavoitteista konkreettisiin toimiin. Toimikunnan kokouksissa tullaan käsittelemään hallitusohjelman keskeisiä kysymyksiä kestävyys näkökulmasta ja yhdessä arvioidaan miten strategian toimeenpanon ja tämän toimikunnan työn kautta voimme niitä tukea. Toimikunnan työ jäsenyyty kolmen peruspilarin, taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyys avulla. Sosiaalisesti kestävässä yhteiskunnassa jokainen voi kokea olevansa yhdenvertainen toisten kanssa ja tulla hyväksytyksi itsenään. Tässä ensimmäisessä kokouksessa tarkastelemme hallituksen viime syksynä antamaa tiedonantoa yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden ja tasa-arvon edistämiseksi, kuulemme Kestävyyspaneelin ja Nuorten Agenda2030 -ryhmän kommenttipuheenvuorot ja käymme sen jälkeen yhteistä keskustelua aiheesta.

Tulevissa kokouksissa agendalla ovat talouden sekä ilmasto- ja luontopolitiikan isot kysymykset. Toimikunta saa parhaan tuloksen aikaan, kun keskustellaan avoimesti, tuodaan rohkeasti esiin erilaisia näkökulmia ja haastetaan rakentavasti toisten ajattelua.

2. Toimikunnan järjestäytyminen, varapuheenjohtajien valinta

Puheenjohtaja, pääministeri Petteri Orpo esitteli puheenjohtajuusjärjestelyt, joissa pääministeriä sijaistavat tarvittaessa liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist, maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah tai ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen.

Puheenjohtaja esitteli puheenjohtajaehdokkaat, joista ei käyty keskustelua. Todettiin toimikunnan toiseksi varapuheenjohtajaksi Nuorten Agenda2030 -ryhmän toimikaudeltaan vanhempi tasavertainen puheenjohtaja Saana Ylikruuvi ja toiseksi Antti Herlin TAH-säätiöstä. Tasavertaiset varapuheenjohtajat tukevat puheenjohtajaa kokousten suunnittelussa, johtamisessa, johtopäätösten laadinnassa ja hyödyntämisen suunnittelussa.

3. Toimikunnan kauden 2024–2027 työjärjestelyt ja kokoussuunnitelma 2024

Toimikunnan pääsihteeri Eeva Furman esitteli (liite 1) toimikunnan kauden 2024–2027 kokoonpanon, sihteeristön, työjärjestelyt ja kokoussuunnitelmaa vuodelle 2024. Uusina tahoina toimikunnassa ovat kulttuurin ja median edustajat ja asiantuntijajoukkoa on laajennettu UN Global Compactin, Motivan ja Tilastokeskuksen edustajilla.

Toimikunnan strategia rakentuu kuudesta muutosalueesta sekä tuesta Agenda2030:n toimeenpanolle globaalisti. Toimikunta keskittyy vuosina 2024–2027 seuraaviin tehtäviin:

- 1) Valmistelemaan toimikunnan strategialle toimenpidesuunnitelman kestävyiden edistämiseksi reilusti nykyhetkessä ja ylisukupolisesti.
- 2) Tukemaan valtioneuvoston kansliassa tehtävää yhteiskunnallista kestävyystarkastelua.
- 3) Seuraamaan kestäväen kehityksen strategian toteutumista sekä arvioimaan YK:n globaalin kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toteutumista Suomessa.
- 4) Edistämään kansallisen kestäväen kehityksen yhteiskuntasitoumuksen (Sitoumus2050) entistä aktiivisempaa käyttöä.

Toimikunnan kokouksia järjestetään kolmesti vuodessa ja niissä käsitellään strategian edistymistä ja kestävyiden eri ulottuvuuksiin linkittyviä ajankohtaisia hallitusohjelman tavoitteita, politiikkasuunnitelmia jne. Toimikunnan kokouksissa ovat edustettuina varsinaiset jäsenet sekä asiantuntijat. Seuraavat kokoukset ovat syyskuussa ja marraskuussa.

Toimikunnan virallisten kokousten lisäksi työtä tehdään kolmessa teemaryhmässä käytännön yhteistyöaloitteiden kautta. Teemaryhmien työhön voivat osallistua jäsenet, varajäsenet sekä asiantuntijat ja ne kokoontuvat 5–6 kertaa vuodessa. Tavoitteena on tuottaa konkreettisia ehdotuksia teeman näkökulmasta strategian toimenpidesuunnitelmaan kunkin muutosalueen osalta.

Teemaryhmät ovat

- I) kestäväen kehityksen hallintamekanismit ja rakenteet
- II) tulevaisuuden tieto ja taito
- III) arvojen, asenteiden ja käytänteiden muutos

Toimikunnan jäseniä pyydettiin ilmoittautumaan teemaryhmien työhön kokouksen jälkeen toimitettavaan kyselyyn vastaamalla.

Lisäksi toimikunnan puitteissa järjestetään temaattisia aamukahveja, työpajoja ja muuta vuorovaikutusta sekä verkostoitumista tukevaa toimintaa. Merkittävimpiä tulevia tapahtumia ovat Kestäväen kehityksen Tila & tulevaisuus -seminaari yhdessä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa 12.6.2024 sekä yhteisseminaari kehityspoliittisen toimikunnan kanssa syksyllä. Myös kestäväen kehityksen edistäminen YK:ssa näkyy toimikunnan työssä, mm. Suomen maaraportin (annetaan kesällä 2025) valmisteluun osallistumisena.

Keskustelussa otettiin esille hallitusohjelmaan kirjatun ilmasto- ja luontopolitiikan pyöreän pöydän tarpeellisuus erillisenä toimijana. Puheenjohtaja toi esille, että kestäväen kehityksen toimikunnan lisäksi ilmastopolitiikan kysymyksistä on tarkoitus käydä eduskuntapuolueiden puheenjohtajien kesken säännöllistä keskustelua, lisäksi ilmastopolitiikan parlamentaarinen seurantaryhmä ja muun muassa talousneuvosto tulevat käsittelemään tätä teemaa ja mallit tämän osalta tarkentuvat. Jäsenistöstä tuotiin esille myös muutosalueilla onnistumisen mittaamisen haaste, teemaryhmien haastavuus suhteessa jo moniulotteisiin murrosalueisiin ja riittävän laajat sekä läpileikkaavat teemoitustarpeet kehystämään työtä. Sihteeristö ottaa nostoja huomioon asiantuntijavalmistelussa ja puheenjohtaja korosti työskentely toimikunnassa olevan kehittyvä prosessi.

4. Valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon toimeenpano ja rasismin vastaisen kampanjan esittely

Toimikunnan puheenjohtaja, pääministeri Petteri Orpo taustoitti yhdenvertaisuustiedonannon valmistelua kesällä 2023. Eduskunnassa yhteen ääneen todettu viesti, ettei suomalaisessa yhteiskunnassa sallita syrjintää oli hyvin tärkeä. Sosiaalista kestävyyttä vahvistaa kokemus yhdenvertaisuudesta ja teema on hallitukselle myös tärkeä. Suomessa oli vuonna 2022 noin 9% väestöstä ulkomaalaistaustaisia ja suomalainen yhteiskunta moninaistuu koko ajan. Moni on uuden oppimisen ja sopeutumisen äärellä tämän muutoksen äärellä. Tällaisessa muutoksessa tarvitaan luottamusta ihmisiin, yhteiskuntaan ja instituutioihin. Puheenjohtaja korosti, että hallitus sitoutuu yhdenvertaisuuden edistämiseen laaja-alaisesti ja koko vaalikauden ajan. Rasismille ei ole Suomessa tilaa. Suomesta on rakennettava turvallinen ja yhdenvertainen kaikille, ja tässä työssä tarvitaan poliitikkojen ohella koko yhteiskunnan panosta. Elokuussa 2023 hallitus antoi eduskunnalle tiedonannon toimista, joilla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä.

Katriina Nousiainen valtioneuvoston kansliasta esitteli yhdenvertaisuustiedonannon toimeenpanohanketta, jota toteutetaan VNK:n johdolla yhteistyössä oikeusministeriön kanssa (liite 2). Tällä hetkellä valmistellaan toimenpideohjelmaa, joka valmistuu keväällä. Tämä ohjelma on uusi rasismin vastainen toimintaohjelma, pohjautuen tiedonantoon sekä aiempaan työhön. Tiedonannon puitteissa moni toimi on jo käynnissä, koska toimet sisältävät myös hallitusohjelmaan sisältyviä hankkeita esim. saamelaiden totuus- ja sovintoprosessi. Pääministerin pyöreä pöytä yhdenvertaisuudesta työelämässä järjestetään kolmen viikon kuluttua.

Tiedonannossa on jo päätetty rasismin vastaisen kampanjan käynnistämisestä. Kampanjan tavoitteena on tehdä konkreettisia sitoumuksia rasismin vastaiseksi työksi ja sitä tehdään yhteistyössä Motivan kanssa. Toimikunnan kannalta on merkittävää, että kampanjasitoumukset tullaan laatimaan sitoumus2050 alustalle. Toimikunnan jäseniä ja heidän edustamiaan tahoja kannustettiin lähtemään mukaan kampanjan toteutukseen. Sitoumusten tulisi olla uusia toimia ja erityisesti työelämän osalta haetaan uusia avauksia.

Pyydettyinä kommenttipuheenvuoroina tiedonannon toimeenpanon ja kampanjan yhteydestä toimikunnan strategian toimeenpanoon esitettiin kestävyyspaneelin näkemyksiä Arto O. Salosen ja Nuorten Agenda2030 -ryhmän Hanna Höijerin puolesta. Salonen korosti puheenvuorossaan tarvetta keskustella monikulttuurisuuden sijaan kulttuurien välisyydestä, jolloin päästäisiin puhumaan eri kulttuureihin kuuluvien yhdessä toimimisesta ja vuorovaikutuksesta. Höijerin puheenvuoro alleviivasi konkreettisten tekojen tarvetta rasismin vastaisessa työssä, tämän työn pitkäjänteistä merkitystä nykyisten nuorten tulevaisuuteen ja sen arvomaailmaan sekä rasismia kokevien henkilöiden vahvaa ja arvostavaa mukaanottoa toimenpiteiden suunnitteluun.

Keskustelussa korostettiin sitä, kuinka luottamus rakentuu uskottavien toimenpiteiden ja päätösten kautta. Todettiin, sitoumusten olevan konkreettinen työkalu, joilla näyttää suomalaiselle yhteiskunnalle, että on halua toimia yhdenvertaisuuden puolesta ja sitoumuksia tarvittaisiin laajasti myös puolueilta. Moninaisen työelämän haasteet nostettiin esiin, erityisesti kielitaitovaatimukset ja pidettiin tärkeänä, että keinot joilla tavoitellaan mm. ihmiskaupan ja työhön liittyvän hyväksikäytön ehkäisemistä ovat käytössä jatkossakin. Tuotiin myös esiin vihapuheen ja maalittamisen torjunnan tärkeyttä lainsäädännön keinoin. Rasismin torjunnassa pidettiin tärkeänä myös kulttuurin ja uskontojen yhteisöjä ja näiden rakenteita. Myös yritysten toimet syrjimättömyyden ja sosiaalisen kestävyyden edistämiseksi ovat merkittäviä. Toivottiin että toimenpideohjelmaa seurataan ja arvioidaan aktiivisesti. Korostettiin rasismia kohtaavien ihmisryhmien, myös muiden kuin maahanmuuttajien, mukaan ottamista ohjelman valmisteluun. Pidettiin tärkeänä rasismin vastaisuuteen ja yhdenvertaisuuden edistämisen johtajuutta, arvojen muutosta sekä myötätunnon merkitystä niin valmistelussa kuin asian periaatteellisessa sekä konkreettisessa edistämisessä jokaisen toimijan kohdalla.

5. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja kiitti aktiivisesta keskustelusta ja päätti kokouksen klo 15.37. Seuraava kokous pidetään syyskuussa ja tätä ennen teemaryhmät aloittavat työnsä.

LIITTEET

1. Toimikunnan kauden 2024–2027 työjärjestelyt ja kokoussuunnitelma 2024
2. Yhdenvertaisuustiedonannon toimeenpanohanke